

Het Blauwe Kasteel

Lucy Maud Montgomery

Voorwoord

“Het Blauwe Kasteel” (oorspronkelijke titel: *The Blue Castle*) verscheen in 1926 uit de pen van de Canadese schrijfster Lucy Maud Montgomery (1874–1942), wereldberoemd om haar reeks rond Anne of Green Gables. In tegenstelling tot haar overige romans, die zich afspelen op Prince Edward Island, koos Montgomery voor dit boek een ander decor: de bossen en meren van Ontario, door haar tot de fictieve streek Mistawis omgedoopt.

Het verhaal volgt Valancy Stirling, een ongehuwde negenentwintigjarige vrouw die na een verontrustende medische diagnose besluit om voor het eerst in haar leven voor zichzelf te kiezen, ver van de verstikkende conventies van haar familie. Wat volgt is een van de meest geliefde en persoonlijke romans van Montgomery: een verhaal over moed, vrijheid en de ontdekking dat geluk zich vaak schuilhoudt op plekken waar men het het minst verwacht.

Montgomery schreef zelf dat dit boek haar dierbaarder was dan enig ander werk, juist omdat het, anders dan haar jeugdboeken, uitdrukkelijk voor een volwassen lezerspubliek was bedoeld. Ondanks het blijvende succes van Anne blijft “Het Blauwe Kasteel” voor velen dé verborgen parel in haar oeuvre.

Deze uitgave presenteert de volledige Nederlandse vertaling van de roman, in een verzorgde en leesbare vormgeving.

De uitgever

Inhoud

Voorwoord	3
Inhoud.....	4
Hoofdstuk I	6
Hoofdstuk II.....	13
Hoofdstuk III	16
Hoofdstuk IV	20
Hoofdstuk V.....	22
Hoofdstuk VI	25
Hoofdstuk VII.....	29
Hoofdstuk VIII.....	34
Hoofdstuk IX	41
Hoofdstuk X.....	44
Hoofdstuk XI	48
Hoofdstuk XII.....	58
Hoofdstuk XIII.....	60
Hoofdstuk XIV.....	62
Hoofdstuk XV	67
Hoofdstuk XVI.....	69
Hoofdstuk XVII	71
Hoofdstuk XVIII.....	74
Hoofdstuk XIX.....	79
Hoofdstuk XX.....	84
Hoofdstuk XXI.....	91
Hoofdstuk XXII	96
Hoofdstuk XXIII.....	98
Hoofdstuk XXIV	101

Hoofdstuk XXV	104
Hoofdstuk XXVI.....	108
Hoofdstuk XXVII	112
Hoofdstuk XXVIII	121
Hoofdstuk XXIX.....	124
Hoofdstuk XXX.....	127
Hoofdstuk XXXI.....	130
Hoofdstuk XXXII	135
Hoofdstuk XXXIII.....	138
Hoofdstuk XXXIV	140
Hoofdstuk XXXV	143
Hoofdstuk XXXVI	146
Hoofdstuk XXXVII.....	148
Hoofdstuk XXXVIII	151
Hoofdstuk XXXIX.....	159
Hoofdstuk XL	162
Hoofdstuk XLI.....	167
Hoofdstuk XLII.....	169
Hoofdstuk XLIII	176
Hoofdstuk XLIV	178
Hoofdstuk XLV.....	179

Hoofdstuk I

Was het die ochtend in mei niet gaan regenen, dan zou het leven van Valancy Stirling een heel andere wending hebben genomen. Ze zou met de rest van de familie naar het verlovingsfeest van tante Wellington zijn gegaan, en dokter Trent zou naar Montreal zijn vertrokken. Maar het regende wel, en wat er toen met haar gebeurde, zult u horen.

Valancy werd vroeg wakker, in dat doffe, hopeloze uur vlak voor de dageraad. Ze had slecht geslapen. Wie bijna dertig wordt en nog altijd ongetrouwd is, in een kring waarin een vrouw zonder man eenvoudigweg heeft gefaald, slaapt niet altijd even rustig.

In Deerwood en bij de Stirlings was Valancy allang afgeschreven als hopeloze oude vrijster. Zelf had ze nooit helemaal afstand kunnen doen van een klein, beschamend sprankje hoop dat de romantiek haar toch nog zou vinden – tot die natte, ellendige ochtend waarop ze ontwaakte met de zekerheid dat ze negenentwintig was en door geen enkele man was begeerd.

Daar school de werkelijke pijn. Valancy had er niet eens zo'n last van om een oude vrijster te zijn. Per slot van rekening, dacht ze, kon dat nooit zo vreselijk zijn als getrouwd te zijn met een oom Wellington of oom Benjamin, of zelfs oom Herbert. Wat haar kwelde, was dat ze nooit de kans had gekregen iets anders te worden. Geen man had haar ooit gewild.

De tranen schoten haar in de ogen terwijl ze daar lag, alleen in de langzaam grijzende duisternis. Ze durfde zich niet over te geven aan het huilen dat ze zo nodig had, om twee redenen. Ze was bang dat het een nieuwe aanval van die pijn rond haar hart zou opwekken – na het slapengaan had ze er al een gehad, erger dan ooit. En ze was bang dat haar moeder haar rode ogen aan het ontbijt zou zien en haar zou bestoken met die fijne, hardnekkige vragen, als muggen die niet ophouden met zoemen.

Stel je voor, dacht Valancy met een wrange grijns, dat ik de waarheid zou zeggen: 'Ik huil omdat ik niet kan trouwen.' Hoe ontzet zou moeder kijken – terwijl ze zich elke dag schaamt voor haar oude vrijsterdochter.

Maar de schijn moest natuurlijk worden opgehouden. Valancy kon de preutse, gebiedende stem van haar moeder al horen: 'Het betaamt een meisje niet om aan mannen te denken.'

De gedachte aan het gezicht van haar moeder deed Valancy lachen – ze had immers een gevoel voor humor waarvan niemand in de familie iets vermoedde. Er waren trouwens heel wat dingen aan Valancy die niemand vermoedde. Maar haar lach was oppervlakkig en al snel lag ze daar weer, een ineengedoken, nutteloos figuurtje, luisterend naar de regen die buiten neerstortte en met een

misselijkmakende afkeer starend naar het kille, meedogenloze licht dat haar lelijke, armoedige kamer binnensloop.

Ze kende elke lelijkheid van die kamer uit haar hoofd en haatte ze allemaal. De geel geverfde vloer met dat ene afzichtelijke gehaakte kleedje naast het bed, waarop een groteske gehaakte hond altijd naar haar grijnsde zodra ze wakker werd; het verschoten donkerrode behang; het plafond vol oude vochtvlekken en barsten; het smalle, armzalige wastafeltje; de bruine papieren lambrekijn met paarse rozen; de gevlekte oude spiegel met de scheur erin, schuin op het gammele kaptafeltje gezet; de pot met oeroud potpourri dat haar moeder tijdens haar legendarische huwelijksreis had gemaakt; het schelpenkistje met een ingedeukte hoek, door nicht Stickles in haar even legendarische meisjesjaren vervaardigd; het kralenkussentje waarvan de helft van de franjes ontbrak; de ene stijve, gele stoel; het verschoten motto 'Weg maar niet vergeten', geborduurd in gekleurde wol rond het strenge gezicht van overgrootmoeder Stirling; de oude foto's van familieleden die allang uit de benedenkamers waren verbannen. Er hingen maar twee plaatjes die geen familie toonden. Een oude chromo van een puppy op een regenachtige stoep. Dat beeld maakte Valancy altijd verdrietig. Dat eenzame hondje, ineengedoken in de stromende regen! Waarom deed niemand de deur open en liet hem binnen? Het andere was een verschoten gravure in passepartout van koningin Louise die een trap afdaalde, een royaal cadeau van tante Wellington voor haar tiende verjaardag. Negentien jaar lang had ze ernaar gekeken en het gehaat, die mooie, zelfvoldane, hooghartige koningin Louise. Maar ze had nooit durven vernietigen of weghalen. Moeder en nicht Stickles zouden geschokt zijn, of, zoals Valancy het in gedachten oneerbiedig uitdrukte, een toeval krijgen.

Elke kamer in huis was natuurlijk lelijk. Beneden werd de schijn nog enigszins opgehouden. Er was geen geld voor vertrekken die niemand zag. Soms dacht Valancy dat ze zelf iets aan haar kamer had kunnen doen, zelfs zonder geld, als het haar maar was toegestaan. Maar haar moeder had elke schuchtere suggestie afgewezen en Valancy had niet aangedrongen. Valancy drong nooit aan. Ze durfde niet. Haar moeder verdroeg geen tegenspraak. Mevrouw Stirling kon dagenlang mokken met de airs van een beledigde hertogin.

Het enige wat Valancy aan haar kamer beviel, was dat ze er 's nachts alleen kon zijn om te huilen als ze dat wilde.

Maar wat deed het er eigenlijk toe of een kamer waarin je alleen sliep en je aankleedde lelijk was? Valancy mocht er nooit langer blijven dan strikt noodzakelijk. Mensen die alleen wilden zijn, zo geloofden mevrouw Frederick Stirling en nicht Stickles, konden dat alleen om duistere redenen willen. In haar Blauwe Kasteel daarentegen was de kamer precies zoals een kamer hoorde te zijn.

Valancy, die in het echte leven zo onderdrukt, gekleineerd en genegeerd werd, liet zich in haar dagdromen royaal gaan. Niemand in de clan van de Stirlings of hun vertakkingen vermoedde dat, haar moeder en niet Stickles al helemaal niet. Ze wisten niet dat Valancy twee huizen had: het lelijke rode bakstenen blok aan de Elm Street en het Blauwe Kasteel in Spanje. Spiritueel had Valancy er altijd gewoond, zolang ze zich kon heugen. Als heel klein kind had ze het al bezeten. Zodra ze haar ogen sloot, zag ze het duidelijk voor zich: de torens en banieren op de met dennen begroeide berg, gehuld in een zachte blauwe glans tegen de zonsondergang van een mooi, onbekend land. Alles wat wonderbaarlijk en mooi was, bevond zich in dat kasteel. Juweelen die koninginnen waardig waren, gewaden van maanlicht en vuur, rustbanken van rozen en goud, lange trappen van ondiep marmer met grote witte urnen en slanke, in nevel gehulde maagden die op en neer liepen; marmeren binnenhoven waar fonkelende fonteinen klaterden en nachtegaleliedjes zongen tussen de mirten; zalen met spiegels die alleen knappe ridders en mooie vrouwen weerkaatsten – zijzelf de mooiste van allen, voor wier blik mannen stierven. Wat haar door de verveling van de dagen heen sleepte, was de hoop 's nachts een droomtocht te kunnen maken. De meeste Stirlings, zo niet allemaal, zouden van afschuw zijn gestorven als ze hadden geweten wat Valancy in haar Blauwe Kasteel allemaal deed.

Zo had ze er bijvoorbeeld verschillende minnaars. O, steeds maar één tegelijk. Eén die haar het hof maakte met alle romantische hartstocht van de riddertijd, haar na lange toewijding en vele heldendaden won en met pracht en praal met haar trouwde in de grote, met banieren behangen kapel van het Blauwe Kasteel.

Toen ze twaalf was, was die minnaar een blonde knaap met gouden krullen en hemelsblauwe ogen. Op haar vijftiende was hij lang, donker en bleek, maar nog altijd onweerstaanbaar knap. Op haar twintigste ascetisch, dromerig, spiritueel. Op haar vijfentwintigste had hij een krachtige kaaklijn, iets grimmig, en een gezicht dat eerder sterk en markant was dan mooi. In haar Blauwe Kasteel werd Valancy zelf nooit ouder dan vijfentwintig, maar de laatste tijd – heel kort geleden nog – had haar held rossig-bruin haar, een scheve glimlach en een mysterieus verleden gekregen.

Ze vermoordde die minnaars niet bewust toen ze hen ontgroeide. De een vervaagde gewoon terwijl de ander verscheen. In het Blauwe Kasteel ging dat allemaal heel gemakkelijk.

Maar op deze ochtend van haar lotdag kon Valancy de sleutel van haar Blauwe Kasteel niet vinden. De werkelijkheid drukte te zwaar op haar, blafte als een vervelend hondje aan haar hielen. Ze was negenentwintig, eenzaam, ongewenst, onaantrekkelijk – het enige lelijke meisje in een knappe familie, zonder verleden en zonder toekomst. Terugblikkend was haar leven grauw en kleurloos geweest, zonder één enkele rode of parse vlek. Vooruitkijkend leek

het zeker dat het zo zou blijven tot ze een verschrompeld blaadje was dat nog net aan een wintertak hing. Het ogenblik waarop een vrouw beseft dat ze niets meer heeft om voor te leven – geen liefde, geen plicht, geen doel, geen hoop – heeft de bitterheid van de dood.

‘En ik moet gewoon doorgaan met leven, want stoppen kan niet. Misschien word ik wel tachtig,’ dacht Valancy in een soort paniek. ‘We zijn allemaal vreselijk langlevend. Ik word er misselijk van.’

Ze was blij dat het regende – of liever, ze aanvaardde het met sombere tevredenheid. Geen picknick vandaag. Dat jaarlijkse uitstapje waarmee tante en oom Wellington – men dacht altijd in die volgorde – hun verloving van dertig jaar geleden vierden, was de laatste jaren een ware nachtmerrie voor Valancy geworden. Bij een boosaardig toeval viel het op dezelfde dag als haar verjaardag, en na haar vijfentwintigste liet niemand haar dat vergeten.

Hoezeer ze ook tegen de picknick opzag, het zou nooit bij haar zijn opgekomen om ertegen in opstand te komen. Er school niets revolutionairs in haar. Ze wist precies wat iedereen tegen haar zou zeggen. Oom Wellington, die ze niet mocht en verachtte hoewel hij het hoogste Stirling-ideaal had bereikt – ‘geld trouwen’ – zou haar met een varkensstemmetje toefluisteren: ‘Nog steeds niet aan trouwen toe, mijn kind?’ en dan losbarsten in het bulderende gelach waarmee hij al zijn flauwe opmerkingen afsloot. Tante Wellington, voor wie Valancy doodsbang was, zou over Olives nieuwe chiffonjurk vertellen en over Cecils laatste verliefde brief. Valancy zou dan verrukt en geïnteresseerd moeten kijken, alsof die jurk en brief van haar waren, anders zou tante Wellington zich gekwetst voelen. En Valancy had allang besloten dat ze God liever zou beledigen dan tante Wellington, want God zou haar misschien vergeven, tante Wellington nooit.

Tante Alberta, kolossaal dik en met de vriendelijke gewoonte om altijd over haar man te spreken als ‘hij’, alsof hij de enige man op aarde was, en die nooit vergat dat ze vroeger een grote schoonheid was geweest, zou Valancy beklagen om haar vale huid.

‘Ik begrijp niet waarom alle meisjes van tegenwoordig zo bruin worden. Toen ik jong was, had ik een huid als rozen en room. Ik werd beschouwd als het mooiste meisje van Canada, lieverd.’

Misschien zou oom Herbert niets zeggen, of misschien jolig opmerken: ‘Wat word jij dik, Doss!’ waarna iedereen zou lachen om het buitengewoon komische idee dat de magere kleine Doss dik zou worden.

De knappe, plechtige oom James, die Valancy niet mocht maar wel respecteerde omdat hij als zeer intelligent gold en daarom de orakel van de clan was – verstand was dun gezaaid bij de Stirlings – zou waarschijnlijk met die

uilachtige spot die hem zijn reputatie had bezorgd opmerken: ‘Je bent zeker druk met je uitzet bezig tegenwoordig?’

En oom Benjamin zou tussen hijgend gegrinnik door een paar van zijn afschuwelijke raadseltjes stellen en ze zelf beantwoorden.

‘Wat is het verschil tussen Doss en een muis?’

‘De muis wil de kaas schaden en Doss wil de heren charmeren.’

Valancy had dat raadsel al vijftig keer gehoord en elke keer wilde ze iets naar hem gooien. Maar dat deed ze nooit. Ten eerste gooiden Stirlings geen dingen, ten tweede was oom Benjamin een rijke, kinderloze weduwnaar en Valancy was opgevoed in eerbied voor zijn geld. Als ze hem beledigde, zou hij haar uit zijn testament schrappen – als ze erin stond. Valancy wilde niet uit oom Benjamins testament worden geschrapt. Ze was haar hele leven arm geweest en kende de bittere smaak daarvan. Dus verdroeg ze zijn raadseltjes en glimlachte er zelfs moeizaam om.

Tante Isabel, recht voor zijn raap en onaangenaam als een oostenwind, zou haar op de een of andere manier bekritisieren – Valancy kon niet voorspellen hoe, want tante Isabel herhaalde nooit een kritiek, ze vond elke keer iets nieuws om in te steken. Tante Isabel was trots op het feit dat ze zei wat ze dacht, maar hield er niet van als anderen zeiden wat zij dachten. Valancy zei nooit wat ze dacht.

Nicht Georgiana – genoemd naar haar over-overgrootmoeder, die weer naar George de Vierde was genoemd – zou droevig de namen opsommen van alle familieleden en vrienden die sinds de vorige picknick waren gestorven en zich afvragen ‘wie van ons de volgende zal zijn’.

De overdreven bekwame tante Mildred zou eindeloos over haar man en haar afschuwelijke wonderkinderen praten tegen Valancy, omdat Valancy de enige was die het zou verdragen. Om dezelfde reden zou nicht Gladys – eigenlijk een volle nicht in de tweede graad volgens de strenge Stirling-maatstaven – een lange, magere dame die toegaf een gevoelige natuur te hebben, tot in detail de kwellingen van haar zenuwpijn beschrijven. En Olive, het wonderkind van de hele Stirling-clan, die alles had wat Valancy miste – schoonheid, populariteit, liefde – zou met haar schoonheid pronken, haar populariteit misbruiken en haar diamanten teken van liefde voor Valancy’s verblinde, jaloerse ogen laten schitteren.

Niets van dat alles zou vandaag gebeuren. En er hoefde ook geen theelepeltjes te worden ingepakt. Dat karwei liet men altijd aan Valancy en nicht Stickles over. En zes jaar geleden was er eens een zilveren lepeltje uit het huwelijksservies van tante Wellington zoekgeraakt. Valancy had er nooit meer over opgehouden gehoord. De geest van dat lepeltje dook bij elk volgend familiefest op als Banquo.

O ja, Valancy wist precies hoe de picknick zou zijn en ze zegende de regen die haar ervoor had behoed. Dit jaar geen picknick. Als tante Wellington niet op

de heilige dag zelf kon vieren, zou er helemaal niets worden gevierd. Dank aan welke goden er ook mochten zijn.

Omdat er geen picknick zou zijn, besloot Valancy dat ze, als de regen in de middag ophield, naar de bibliotheek zou gaan voor een nieuw boek van John Foster. Valancy mocht geen romans lezen, maar de boeken van John Foster waren geen romans. Het waren ‘natuurboeken’, zo had de bibliothecaresse mevrouw Frederick Stirling verzekerd – ‘allemaal over bossen en vogels en insecten en dat soort dingen’. Dus mocht Valancy ze lezen – onder protest, want het was maar al te duidelijk dat ze er te veel van genoot. Het was aanvaardbaar, zelfs prijzenswaardig, om te lezen ter verbetering van je geest en je geloof, maar een boek dat plezier gaf was gevaarlijk. Valancy wist niet of haar geest erdoor verbeterde; ze voelde vaag dat ze jaren eerder met de boeken van John Foster in aanraking was gekomen, haar leven een andere loop zou hebben genomen. Ze leken haar een glimp te bieden van een wereld waar ze ooit had kunnen binnengaan, al was de deur nu voorgoed voor haar gesloten. Pas het afgelopen jaar stonden de boeken van John Foster in de bibliotheek van Deerwood, hoewel de bibliothecaresse vertelde dat hij al jaren een bekend schrijver was.

‘Waar woont hij?’ had Valancy gevraagd.

‘Niemand weet het. Uit zijn boeken moet hij Canadees zijn, maar meer is er niet te achterhalen. Zijn uitgevers zwijgen als het graf. Waarschijnlijk is John Foster een pseudoniem. Zijn boeken zijn zo populair dat we ze nauwelijks op de plank kunnen houden, al begrijp ik niet wat mensen erin vinden om zo over te dwepen.’

‘Ik vind ze geweldig,’ zei Valancy timide.

‘O, nou ja...’ Juffrouw Clarkson glimlachte neerbuigend en schoof Valancy’s mening terzijde. ‘Ik heb zelf niet veel met insecten, maar Foster schijnt er alles van te weten.’ Valancy wist niet of ze veel met insecten had. Het was niet John Fosters griezelige kennis van wilde dieren en insecten die haar betoverde. Ze kon nauwelijks zeggen wat het was – een verlokkelijk mysterie dat nooit helemaal werd onthuld, een hint van een groot geheim dat net iets verderop lag, een flauwe, ontwijkende echo van mooie, vergeten dingen. John Fosters magie was ondefiniceerbaar. Ja, ze zou een nieuw boek van Foster halen. Het was al een maand geleden dat ze Thistle Harvest had gelezen, dus moeder kon bezwaarlijk protesteren. Valancy had het vier keer gelezen – ze kende hele passages uit haar hoofd.

En – ze overwoog bijna om dokter Trent te raadplegen over die vreemde pijn rond haar hart. Die kwam de laatste tijd nogal vaak voor, en de hartkloppingen begonnen hinderlijk te worden, om nog maar te zwijgen van de af en toe duizelige momenten en een vreemde kortademigheid. Maar kon ze zonder iemand iets te zeggen naar hem toe gaan? Het was een gewaagde

gedachte. Geen Stirling raadpleegde ooit een dokter zonder eerst een familieraad te houden en de goedkeuring van oom James te krijgen. Daarna gingen ze naar dokter Ambrose Marsh in Port Lawrence, die met nicht Adelaide Stirling in de tweede graad was getrouwd.

Maar Valancy mocht dokter Ambrose Marsh niet. Bovendien kon ze niet zonder begeleiding naar Port Lawrence, vijftien mijl verderop. Ze wilde niet dat iemand iets over haar hart te weten kwam. Er zou zo'n drukte van komen en elke familielid zou langskomen om het te bespreken, haar te adviseren, te waarschuwen en gruwelverhalen te vertellen over oudtantes en verre achterneven die 'precies zo waren' en 'zonder waarschuwing dood neervielen, lieverd'.

Tante Isabel zou zich herinneren dat ze altijd al had gezegd dat Doss eruitzag als een meisje met hartklachten – 'zo mager en pips altijd'; oom Wellington zou het als een persoonlijke belediging opvatten, want 'geen Stirling heeft ooit hartziekte gehad'; Georgiana zou hoorbaar mompelen dat 'arme kleine Doss niet lang meer voor deze wereld is, vrees ik'; nicht Gladys zou zeggen: 'Mijn hart is al jaren zo,' op een toon die impliceerde dat niemand anders het recht had een hart te hebben; en Olive – Olive zou er alleen maar mooi en superieur uitzien, walgelijk gezond, alsof ze wilde zeggen: waarom al die drukte om een verschoten overbodigheid als Doss terwijl jullie mij hebben?

Valancy voelde dat ze het aan niemand kon vertellen tenzij het echt moest. Ze was er vrij zeker van dat er niets ernstigs aan de hand was met haar hart en dat al die ophef nergens voor nodig was. Ze zou die dag stilletjes naar dokter Trent gaan. Voor zijn rekening had ze de tweehonderd dollar die haar vader op de dag van haar geboorte voor haar op de bank had gezet. Ze mocht er zelfs de rente niet van gebruiken, maar ze zou heimelijk genoeg opnemen om dokter Trent te betalen. Dokter Trent was een norske, openhartige, verstrooide oude man, maar hij gold als autoriteit op het gebied van hartziekten, ook al was hij slechts huisarts in het afgelegen Deerwood. Hij was over de zeventig en er gingen geruchten dat hij binnenkort met pensioen zou gaan. Geen Stirling had hem meer bezocht sinds hij nicht Gladys tien jaar eerder had verteld dat haar zenuwpijn puur verbeelding was en dat ze ervan genoot. Je kon geen dokter consulteren die je niet in de tweede graad zo beledigde – om nog maar te zwijgen van het feit dat hij presbyteriaan was terwijl alle Stirlings anglicaans waren. Maar Valancy, tussen de duivel van ontrouw aan de clan en de diepe zee van drukte, geklets en adviezen, besloot het erop te wagen met de duivel.

Hoofdstuk II

Toen nicht Stickles op haar deur klopte, wist Valancy dat het half acht was en dat ze moest opstaan. Zolang ze zich kon herinneren, had nicht Stickles om half acht op haar deur geklopt. Nicht Stickles en mevrouw Frederick Stirling waren al sinds zeven uur in de weer, maar Valancy mocht een half uur langer blijven liggen omdat de familie haar als teer beschouwde. Valancy stond op, hoewel ze zich die ochtend nog meer dan anders tegen het opstaan verzette. Waarvoor zou ze opstaan? Voor weer een grauwe dag als alle voorgaande, vol zinloze kleine karweitjes, vreugdeloos en onbelangrijk, waar niemand iets aan had. Maar als ze niet meteen opstond, zou ze niet klaar zijn voor het ontbijt om acht uur. In het huishouden van mevrouw Stirling golden strenge tijden voor de maaltijden. Ontbijt om acht uur, middageten om één uur, avondeten om zes uur, jaar in jaar uit. Te laat komen werd nooit geaccepteerd. Dus stond Valancy op, huiverend.

De kamer was bitter koud, met die rauwe, doordringende kilte van een natte meimorgen. Het hele huis zou de hele dag koud blijven. Het was een van mevrouw Fredericks regels dat er na de vierentwintigste mei geen vuren meer werden aangestoken. De maaltijden werden bereid op het kleine petroleumstelletje in de achtergalerij. En hoe ijzig de mei ook was en hoe vorstig de oktober, er werd pas op de eenentwintigste oktober volgens de kalender weer gestookt. Op die dag begon mevrouw Frederick weer op het fornuis in de keuken te koken en 's avonds werd er in de kachel van de zitkamer vuur gemaakt. In de familie ging het verhaal dat de overleden Frederick Stirling de verkoudheid had opgelopen waaraan hij tijdens Valancy's eerste levensjaar was gestorven, omdat mevrouw Frederick op de twintigste oktober geen vuur had willen aanleggen. Ze stak het de volgende dag aan – maar dat was een dag te laat voor Frederick Stirling.

Valancy trok haar nachthemd van grove, ongebleekte katoen uit, met hoge hals en lange, strakke mouwen, en hing het in de kast. Ze deed onderkleding van dezelfde soort aan, een japon van bruine gingang, dikke zwarte kousen en schoenen met rubberzolen. De laatste jaren had ze de gewoonte gekregen om haar haar te doen met het rolgordijn voor het raam naast de spiegel helemaal neer. Dan vielen de lijnen in haar gezicht minder op. Maar deze ochtend trok ze het gordijn helemaal omhoog en bekeek zichzelf in de vlekkerige spiegel met een vastberadenheid die bijna hartstochtelijk was: ze wilde zichzelf zien zoals de wereld haar zag.

Het resultaat was nogal verschrikkelijk. Zelfs een schoonheid zou dat harde, onverzachte zijlicht moeilijk hebben gevonden. Valancy zag steil zwart haar, kort en dun, altijd dof ondanks de honderd borstelslagen die ze er elke avond van haar leven aan gaf, geen meer en geen minder, en ondanks de trouwe inwrijving met Redferns Hair Vigor in de wortels – vanochtend nog matter door de nachtelijke ruwheid. Fijne, rechte, zwarte wenkbrauwen. Een neus die haar altijd te klein had geleken voor haar kleine, driehoekige, witte gezicht. Een kleine, bleke mond die iets openhing boven kleine, spitse witte tanden. Een mager, vlakborstig figuur, iets kleiner dan gemiddeld. Op de een of andere manier was ze de hoge jukbeenderen van de familie ontlopen, en haar donkerbruine ogen, te zacht en schaduwwijk om zwart te zijn, hadden een lichte oosterse schuinstand. Afgezien van haar ogen was ze niet mooi en niet lelijk – gewoon onbeduidend, concludeerde ze verbitterd. Hoe duidelijk waren de lijnen rond haar ogen en mond in dat meedogenloze licht! En nooit had haar smalle, witte gezicht er zo smal en zo wit uitgezien.

Ze kamde haar haar in een pompadour. Pompadours waren allang uit de mode, maar ze waren in de mode geweest toen Valancy haar haar voor het eerst opstak, en tante Wellington had bepaald dat ze het altijd zo moest dragen.

‘Het is de enige manier die je staat. Je gezicht is zo klein dat je er hoogte aan moet geven met een pompadour,’ had tante Wellington gezegd, die gemeenplaatsen altijd uitsprak alsof het diepzinnige en belangrijke waarheden waren.

Valancy had graag haar haar laag op het voorhoofd willen dragen, met volume boven de oren, zoals Olive het hare deed. Maar het oordeel van tante Wellington had zo’n indruk op haar gemaakt dat ze nooit meer had durven veranderen. Er waren trouwens zoveel dingen die Valancy nooit had durven doen.

Haar hele leven was ze ergens bang voor geweest, dacht ze verbitterd. Vanaf het allereerste begin van haar herinnering, toen ze zo vreselijk bang was voor de grote zwarte beer die, zoals nicht Stickles haar had verteld, in de kast onder de trap woonde.

‘En dat zal ik altijd blijven – ik weet het – ik kan er niets aan doen. Ik weet niet hoe het zou zijn om nergens bang voor te zijn.’

Bang voor de mukkende buien van haar moeder – bang om oom Benjamin te beledigen – bang om het mikpunt te worden van tante Wellingtons minachting – bang voor tante Isabels scherpe opmerkingen – bang voor oom James’ afkeuring – bang om tegen de opvattingen en vooroordelen van de hele clan in te gaan – bang om de schijn niet op te houden – bang om te zeggen wat ze

werkelijk van iets dacht – bang voor armoede op haar oude dag. Angst – angst – angst – ze kon er nooit aan ontsnappen. Het omknelde en verstrikte haar als een web van staal. Alleen in haar Blauwe Kasteel vond ze tijdelijke verlossing. En deze ochtend kon Valancy niet geloven dat ze een Blauwe Kasteel had. Ze zou het nooit meer terugvinden. Negenentwintig, ongetrouwd, ongewenst – wat had zij te maken met de sprookjesachtige kasteelvrouw van het Blauwe Kasteel? Ze zou die kinderachtige onzin voorgoed uit haar leven bannen en de werkelijkheid onverschrokken onder ogen zien.

Ze keerde zich af van de onvriendelijke spiegel en keek naar buiten. De lelijkheid van het uitzicht trof haar altijd als een klap: het haveloze hek, de bouwvallige oude rijtuigenmakerij op het naastgelegen terrein, beplakt met grove, schreeuwerig gekleurde reclames; het vuile station verderop, met de afschuwelijke landlopers die er zelfs op dit vroege uur altijd rondhingen. In de stromende regen zag alles er nog erger uit dan anders, vooral die afschuwelijke reclame: ‘Behoud uw schoolmeisjes teint.’ Valancy had haar schoolmeisjes teint behouden. Dat was nu juist het probleem. Er was nergens een glimp van schoonheid te bekennen – ‘precies als mijn leven,’ dacht Valancy somber. Haar korte verbittering was alweer voorbij. Ze aanvaardde de feiten met dezelfde gelatenheid als altijd. Ze behoorde tot de mensen die het leven altijd voorbijgaat. Daaraan viel niets te veranderen.

In deze stemming ging Valancy naar beneden voor het ontbijt.

Lucy Maud Montgomery
Hoofdstuk III

Het ontbijt was altijd hetzelfde. Havermoutpap, waar Valancy een hekel aan had, toast en thee, en één theelepeltje marmelade. Mevrouw Frederick vond twee lepeltjes al buitensporig – maar dat deed er voor Valancy niet toe, want ze hield ook niet van marmelade. De kille, sombere eetkamer leek nog kiler en somberder dan anders; buiten stroomde de regen langs het raam; overleden Stirlings in afzichtelijke, vergulde lijsten, breder dan de schilderijen zelf, keken nors vanaf de muren. En toch wenste nicht Stickles Valancy vele gelukkige verjaardagen!

‘Zit rechtop, Doss,’ was alles wat haar moeder zei.

Valancy ging rechtop zitten. Ze praatte met haar moeder en nicht Stickles over de dingen waar ze altijd over praatten. Ze vroeg zich nooit af wat er zou gebeuren als ze over iets anders zou beginnen. Ze wist het. Daarom deed ze het nooit.

Mevrouw Frederick was beledigd door de Voorzienigheid omdat die een regenachtige dag had gestuurd juist nu ze naar een picknick wilde, dus at ze haar ontbijt in mukkende stilte, waar Valancy eigenlijk dankbaar voor was. Maar Christine Stickles klaagde zoals altijd eindeloos door, over alles: het weer, de lekkage in de voorraadkamer, de prijs van havermout en boter – Valancy voelde meteen dat ze haar toast te royaal had besmeerd – en de bofepidemie in Deerwood.

‘Doss zal het zeker krijgen,’ voorspelde ze.

‘Doss mag niet ergens heen waar ze de bof kan oplopen,’ zei mevrouw Frederick kortaf.

Valancy had nooit de bof gehad, noch kinkhoest, waterpokken, mazelen of wat dan ook wat ze had moeten krijgen – alleen vreselijke verkoudheden elke winter. Doss’ winterverkoudheden waren een soort familielegende. Niets leek haar ervan te kunnen weerhouden ze te krijgen. Mevrouw Frederick en nicht Stickles deden hun uiterste best. Eén winter hielden ze Valancy van november tot mei binnen, in de warme zitkamer. Ze mocht zelfs niet naar de kerk. En Valancy kreeg de ene verkoudheid na de andere en eindigde in juni met bronchitis.

‘Niemand in mijn familie was ooit zo,’ zei mevrouw Frederick, waarmee ze impliceerde dat het een Stirling-trekje moest zijn.

‘De Stirlings krijgen zelden verkoudheid,’ zei nicht Stickles verontwaardigd. Zij was een Stirling geweest.

‘Ik denk,’ zei mevrouw Frederick, ‘dat als iemand zich vast voorgenomen heeft geen verkoudheid te krijgen, ze ook geen verkoudheid krijgt.’

Dus daar lag het aan. Het was allemaal Valancy’s eigen schuld.

Maar deze ochtend was Valancy's ondraaglijke grief dat ze Doss werd genoemd. Ze had het negenentwintig jaar verdragen en plotseling voelde ze dat ze het geen moment langer kon verdragen. Haar volledige naam was Valancy Jane. Valancy Jane klonk nogal verschrikkelijk, maar ze hield van Valancy, met die vreemde, buitenlandse klank. Het was Valancy altijd een wonder gebleven dat de Stirlings haar zo hadden laten dopen. Ze had gehoord dat haar grootvader van moederskant, de oude Amos Wansbarra, de naam voor haar had gekozen. Haar vader had er Jane aan toegevoegd om hem wat fatsoenlijker te maken, en de hele familie loste het probleem op door haar Doss te noemen. Valancy kreeg alleen van buitenstaanders Valancy te horen.

'Moeder,' zei ze schuchter, 'zou u me voortaan Valancy willen noemen? Doss klinkt zo... zo... ik houd er niet van.'

Mevrouw Frederick keek haar dochter verbijsterd aan. Ze droeg een bril met enorm sterke glazen, waardoor haar ogen er bijzonder onaangenaam uitzagen.

'Wat mankeert er aan Doss?'

'Het... klinkt zo kinderachtig,' stamelde Valancy.

'O!' Mevrouw Frederick was een Wansbarra geweest en de Wansbarra-glimlach was geen aanwinst. 'Ik begrijp het. Nou, dan past het juist bij je. Je bent kinderachtig genoeg, mijn beste kind.'

'Ik ben negenentwintig,' zei het beste kind wanhopig.

'Ik zou het niet van de daken schreeuwen als ik jou was, lieverd,' zei mevrouw Frederick. 'Negenentwintig! Ik was al negen jaar getrouwd toen ik negenentwintig was.'

'Ik was op mijn zeventiende getrouwd,' zei nicht Stickles trots.

Valancy keek hen steels aan. Mevrouw Frederick zag er, afgezien van die verschrikkelijke bril en de haakneus die haar meer op een papegaai deed lijken dan een papegaai zelf, niet onaantrekkelijk uit. Op haar twintigste was ze misschien zelfs knap geweest. Maar nicht Stickles! En toch was Christine Stickles ooit begerlijk geweest in de ogen van een man. Valancy voelde dat nicht Stickles, met haar brede, platte, gerimpelde gezicht, een wrat precies op het puntje van haar stompe neus, stoppelharen op haar kin, gerimpelde gele hals, bleke uitpuilende ogen en dunne, getuite mond, toch dit ene voordeel over haar had: het recht op haar neer te kijken. En zelfs nu was nicht Stickles nog onmisbaar voor mevrouw Frederick. Valancy vroeg zich beklemd af hoe het zou zijn om door iemand gewild te worden, door iemand nodig te zijn. Niemand op de hele wereld had haar nodig, of zou iets missen in het leven als ze plotseling verdween. Ze was een teleurstelling voor haar moeder. Niemand hield van haar. Ze had zelfs nooit een vriendin gehad.

'Ik heb niet eens aanleg voor vriendschap,' had ze zichzelf eens beklaagd.

'Doss, je hebt je korstjes niet opgegeten,' zei mevrouw Frederick berispelend.

Het regende de hele ochtend onafgebroken. Valancy werkte aan een quilt. Valancy had een hekel aan het maken van quilts. En het was nergens voor nodig. Het huis lag vol quilts. Op zolder stonden drie grote kisten, propvol quilts. Mevrouw Frederick was ermee begonnen toen Valancy zeventien was en ze bleef ze maar opslaan, hoewel het niet waarschijnlijk leek dat Valancy ze ooit nodig zou hebben. Maar Valancy moest bezig zijn en materiaal voor handwerk was te duur. Nietsdoen was in huize Stirling een doodzonde. Toen Valancy een kind was, had ze elke avond in een klein, gehaat zwart opschrijfboekje moeten noteren hoeveel minuten ze die dag had verspild. Op zondag liet haar moeder haar de totalen optellen en erover bidden.

Op deze bijzondere ochtend van haar lotdag bracht Valancy slechts tien minuten in ledigheid door. Tenminste, mevrouw Frederick en nicht Stickles zouden het ledigheid hebben genoemd. Ze ging naar haar kamer om een beter vingerhoedje te halen en sloeg schuld bewust Thistle Harvest op een willekeurige plek open.

‘De bossen zijn zo menselijk,’ schreef John Foster, ‘dat je ze alleen echt kunt leren kennen door met ze te leven. Een incidenteel wandelingetje over de platgetreden paden zal ons nooit tot hun intimiteit toelaten. Als we vrienden met ze willen worden, moeten we ze opzoeken en ze winnen door veelvuldige, eerbiedige bezoeken op alle uren; ’s morgens, ’s middags en ’s nachts; en in alle seizoenen, in de lente, de zomer, de herfst, de winter. Anders kunnen we ze nooit werkelijk kennen en elke schijn die we ophouden zal hen niet bedriegen. Ze hebben hun eigen doeltreffende manier om vreemden op afstand te houden en hun hart te sluiten voor louter toevallige voorbijgangers. Het heeft geen zin om de bossen te bezoeken uit enig ander motief dan pure liefde voor ze; ze doorzien ons meteen en verbergen al hun zoete, ouderwetse geheimen voor ons. Maar als ze weten dat we komen omdat we van ze houden, zullen ze heel vriendelijk voor ons zijn en ons zulke schatten van schoonheid en vreugde geven als op geen enkele markt te koop zijn. Want de bossen, als ze geven, geven overvloedig en houden niets achter voor hun ware vereerders. We moeten met liefde, nederigheid, geduld en aandacht naar ze toe gaan, en dan zullen we ontdekken welke aangrijpende schoonheid er schuilt in de wilde plekken en stille dalen onder sterrenlicht en zonsondergang, welke onwereldse melodieën er worden getokkeld op oude dennentakken of gezongen in sparrenbosjes, welke delicate geuren er opstijgen uit mossen en varens in zonnige hoekjes of op vochtige beekoevers, welke dromen, mythen en legenden uit een oudere tijd er rondwaren. Dan zal het onsterfelijke hart van de bossen tegen het onze kloppen en zal hun subtiele leven in onze aderen sijpelen en ons voorgoed tot de hunne maken, zodat we, waar we ook gaan of hoe ver we ook zwerven, toch altijd teruggetrokken worden naar het woud om er onze meest duurzame verwantschap te vinden.’